

Opprett en dultepatrulje

Storbritannia har gjort det. EU og USA følger etter. Det er ingen grunn til at vi skal vente med å hjelpe folk til å velge rasjonelt.

I forrige måned utstedte USAs president Barack Obama en såkalt executive order med tittelen «Using Behavioral Science Insights to Better Serve the American People». Her oppfordrer Obama departementer og etater til å bruke nyere innsikter om menneskelig adferd til å forbedre folks velferd og levekår, og til å gjøre offentlig sektor mer effektiv.

En gruppe kalt «The Social and Behavioral Science Team (SBST)», bestående av adferdsforskere og byråkrater, skal koordinere og lede dette arbeidet.

Obamas initiativ er inspirert av Storbritannias «Behavioral Insights Team (BIT)», som statsminister David Cameron nedsatte for fem år siden. Denne blir populært kalt «Nudge Unit» etter Cass Sunstein og Richards Thalers bestselger. Nudge betyr noe sånn som «dult».

Den grunnleggende ideen er at vi mennesker ikke alltid opptrer rasjonelt og noen ganger tar valg som ikke er optimale, gitt de ønsker og behov vi har. Vi fremskynder gledene og utsetter det ubehagelige. Vi misliker forandring, selv om det er til det bedre. Vi foretar inkonsistente valg og sliter med enkle regneoperasjoner, men har likevel overdreven tro på egne ferdigheter. I det hele tatt, vi er «humans, not econs», for å bruke Sunstein og Thalers ord (jeg vil også anbefale Thalers nyeste bok «Misbehavior» som kom ut i vår).

For å ta bedre valg, trenger vi derfor noen ganger små nudges, små dult. Det klassiske eksempelet er bruk av «default options», altså valgene som gjøres for oss hvis vi velger å ikke gjøre noe. I valgsituasjoner ender vi ofte opp med å velge status quo, det vi si ingen endring. Hvis default er tosidig utskrift, ja så velger vi tosidig utskrift.

Også offentlig kommunikasjon, byråkratenes språkføring, kan ha stor betydning for valgene våre. I Storbritannia, hvor man slet med innkreving av veiavgift fra bileiere, førte

Både Storbritannias statsminister David Cameron (til venstre) og USAs president Barack Obama har gitt sin tilslutning til bruk av adferdsforskning for å bedre folks velferd og levekår gjennom mer rasjonelle, personlige valg. Foto: Carolyn Kaster, AP/NTB Scanpix

Vi fremskynder
gledene og utsetter
det ubehagelige. Vi
misliker forandring,
selv om det er til
det bedre

Fredagskronikk Ola Kvaløy

en enklere og mer direkte kommunikasjon til en kraftig nedgang i antallet bileiere som unnlot å betale. Eksperimentell kommunikasjon til elever i videregående skole har også vist seg å ha signifikante effekter,

både på frafallsrate og valg av høyere utdanning.

Dultepotensialet er også stort innenfor klima- og miljøområdet, hvor riktig type informasjon viser seg å være viktig for folks adferd. Eksperimenter viser for eksempel at folk reduserer energiforbruket sitt vesentlig hvis de får informasjon om sitt relative forbruk, det vil si hvor miljøvennlige de er i forhold til naboen. Ideologien bak disse dultene blir gjerne kalt liberal paternalisme. I stedet for å regulere vår adferd, og «tvinge» oss til å ta de riktige valgene, beholder vi vår valgfrihet. Men myndighetene hjelper oss likevel, gjennom faderlige dult, til å ta de riktige valgene.

Kritikk har ikke uteblitt. Fra venstresiden kommer beskyldninger om reguleringsangst og krampaktige liberalisme. Men også høyresiden har uttrykt skepsis, særlig i USA. Obama blir med sitt nye initiativ beskyldt for å ville manipulere borgerne til å ta de valgene som myndighetene mener er best.

Men både det amerikanske SBST og britiske BIT handler om

langt mer enn dulting. Det handler om å skape et laboratorium hvor man tester ut ulike små grep og intervensjoner, ja endatil potensielle reformer som gir god samfunnsøkonomi og som dermed bedrer folks liv.

Ideelt sett bør denne type forskning være politisk uavhengig, kan man si. På den annen side er forskere avhengige av å kunne samarbeide med myndigheter både på nasjonalt og lokalt nivå for å kunne teste ut ulike ideer. Det gir ikke bare anvendt kunnskap til politikere og beslutningstagere, det gir også forskere muligheter til å drive god grunnforskning som kan publiseres i anerkjente vitenskapelige tidsskrift.

Vi har allerede sett gode eksempler på dette i Norge, hvor forskere fra Choice Lab (NHH) har samarbeidet med skattemyndighetene om formulering av skatteinnkrevingsbrev, og hvor forskere fra Frischsenteret har samarbeidet med Nav om innkallingsbrev for å redusere sykefravær.

Men en mer organisert form for «dulteforskning» er ønskelig,

hvor forskere, politikere og byråkrater samarbeider om å identifisere og implementere mulige intervensjoner. I Norge har vi en lang tradisjon for at politikere går i gang med fullskalareformer uten kontrollerte forsøk. Dermed lærer vi også svært lite.

Vi bør derfor opprette en «dultepatrulje» etter modell av Storbritannia og USA, hvor forskere samarbeider med forvaltningen om å teste ut nye intervensjoner, nye reformer og ny politikk.

Ola Kvaløy, professor i økonomi, Handelshøgskolen ved Universitetet i Stavanger og NHH

Mer debatt på side 34-35

Norsk handelspolitikk 2.0
Børge Brende

Finske fyrtårn viser vei
Egil Møen

Et godt prinsipp
Jørgen Næsje

Fredagskronikken

Alexander Cappelen

Bård Harstad

Ola Kvaløy

Katrine Løken

Simen Markussen

Mari Rege

Karen Helene Ulltveit-Moe

Debattansvarlig: Vidar Ivarsen **Telefon:** 22 00 10 59 **Sentralbord:** 22 00 10 00 **Epost:** debatt@dn.no **Telefaks:** 22 00 11 10

Hovedinnlegg/kronikk: Maks 4500 tegn inklusive mellomrom **Underinnlegg/replikk:** Maks 1500 tegn (ca. 250 ord) **Legg ved portrettfoto.**

Alt stoff som leveres til Dagens Næringsliv, må produseres i henhold til Vær varsom-plakaten. Dagens Næringsliv betinger seg retten til å lagre og utgi alt stoff i avisen i elektronisk form, også gjennom samarbeidspartnere. Redaksjonen forbeholder seg retten til å forkorte innsendte manuskripter. Debattinnlegg honoreres ikke.